

کتابخانه فلسفه و ادبیات فلسفه

پروژه کتابخانه‌های فلسفه و ادبیات
پایه جامع علوم انسانی

گوش میشوند، زبان حرف میزند، دست حس میکند و چشم میبیند. هر وقت چشم را می بندیم میگوئیم که کور شده ایم و بعضی وقتها در هنگام بستن چشم احساس آرامش میکنیم چون وقتی که چشم را بستیم دستهای از اعصاب ما که مربوط به دید ما هستند مجبور با استراحت میهنند.

و اما چون چشم را باز کنیم دنیای رنگها سوار بر امواج نور اعصاب دید ما را لگد کوب میکنند این اعصاب فریاد میکشند تهییج میشوند و همسایه های کنار خود را از خواب بیدار میکنند. بالاخره مغز را بحرکت وامیدارند و مسئولیت تمام این حمله را بعهده او میگذارند او نیز مجبور است بایکایک رنگها از در صلح در اید و صحن حیاط خود را با هیکل آنها تزیین کند باری این يك حقیقت مسلمی است که رنگها بر روی مغز ما و در نتیجه وجود ما تأثیر شگرفی دارند آنها با قدرتی وصف نشدنی. و هر رنگ ما را به نحوی تحریک میکند.

در روابط عمومی خود با اطرافیان غالباً میشنویم که یکی میگوید (آبی احساس میکنم) یا دیگری میگوید (قرمز می بینم) اگر درست دقت کنیم خواهیم دید که بزبان آوردن این جملات فقط و فقط در اثر تأثیر همین رنگها در مغزهای فرد فرد آنهاست. باری رنگ نیز مانند ادبیات و شعر در زندگی انسان تأثیر میگذارد.

فعالیت و تأثیر ذهنی و فکری و فیزیکی رنگها بر روی اعصاب تماماً آزمایش شده است و حتی خیلی از مذاهب با مفاهیم رنگها آشنایی کامل داشته اند و آنها را بصورت فرمول و سمبول در آورده اند. بیشتر آکادمی های نقاشی جدولهایی از خصوصیات رنگها بر حسب احساس عمیقی که هر رنگ در انسان بوجود می آورد ترتیب داده اند و معمولاً عکس العمل اکثریت اشخاص در مقابل هر رنگ بخصوص یکی بوده است. بلی در روح و مغز انسان يك رنگ باندازه يك صدا تأثیر میگذارد و بهمان قدرتی که يك صدا بر روی اعصاب گوش تأثیر میگذارد بهمان قدرت نیز يك رنگ بر روی اعصاب چشم، و بالاخره در خود ما تأثیر میگذارد و فقط فرقی که ایندو با هم دارند اینست که وقتی چشم ما باز است در هر گوشه رنگی می بینیم که در گوشه دیگر نیست و ممکن است هر وقت که چشم را باز میکنیم میلیونها رنگ یکباره بر روی اعصاب دید ما تأثیر بگذارند و يك تکه رنگ هیچوقت نمیتواند تمام منطقه دید ما را پر کند و اثر مخصوص بخود را بنمایاند.

اما صدا هر قدر هم که ضعیف باشد یکباره بطور کامل اعصاب شنوایی ما را تحریک میکند. فقط یک تحریک کامل رنگ وقتی بما دست میدهد که مثلاً در داخل اطاقی که هستیم تمام اطاق بانور مثلاً آبی روشن شود. در این صورت این رنگ تمام منطقه دید ما را پر میکند و کاملاً ما را بنحوی تحریک میکند.

در اینجا ضروری است نکات تقریباً مهمی درباره رنگها که دانستن آن لازم است ذکر شود - البته این مطالب چکیده تجربیات و آزمایشهای روانشناسان بر روی هزاران نفر از مردم است.

اول - رنگهای گرم: زرد، نارنجی، قرمز، رنگهایی هستند مثبت، متجاوز، بی آرام یا تهییج کننده و رنگهای سرد: بنفش، آبی، سبز، رنگهایی هستند منفی، غیر متجاوز، دور و کناره گیر، آرام و ساکت و غیر تحریک کننده.

دوم - رنگها به ترتیب ارجح بطریق زیر نامگذاری شده اند و باین رنگها - رنگهای خالص نیز میگویند، «رنگهای کومپلیماتر».

1 = Red 2 = Green
3 = Yellow 4 = Violet
5 = Blue 6 = Orange

سوم - بطور کلی از نظر روانی رنگ قرمز در بین زنها عمومیت بیشتری دارد و مردها بطور متوسط، آبی را نسبت بر رنگهای دیگر ترجیح میدهند. چهارم - بعضی از آمارگیرها در نتیجه مطالعات زیاد بدین عقیده اند که احساس زنها در مقابل رنگها بیشتر از مردان است و این یک حقیقتی است که کوری رنگ در مردها ده برابر زنها است.

پنجم - برای اینکه رنگها بیشتر در انسان تأثیر کنند باید بطور کلی در سطوح کوچک رنگهای یکدست بدون سایه روشن، خالص بکار ببریم. منظور از بکار بردن رنگهای خالص اینست که در سطوح کوچک اگر سایه روشن نزنیم بهتر است و برعکس در سطوح بزرگ برای اینکه رنگ اعصاب را زیاد ناراحت نکند در رنگ آمیزی اگر سایه روشن آنرا نیز در نظر بگیریم جالبتر خواهد بود.

ششم - رنگها بطور کلی نسبت بهم سه حالت دارند، دسته او :

Contrast, or Complementary

کنتراست یا مکمل

Harmonic or Analogous

هارمونی یا مشابه

Monochromatic

مفوکروماتیک - یکرنگی

نکته دیگری که باید در نظر داشته باشیم اینست که حتی گاهی اوقات تجاری که از تأثیر رنگها بر روی انسان مطلع هستند کالا های خود را در بسته بندیهای رنگی بمردم عرضه میدارند. مثلاً ثابت شده است که اگر قوطیهای قهوه با رنگهای زرد و نارنجی با شدت و قدرت کم رنگ آمیزی شده باشد برای مردم خیلی جالبتر و بقول مردم اشتها آورتر است - همچنین می بینیم

که همیشه جواهرات را وقتی که در بسته بندیهای زرد و ارغوانی با قدرت زیاد (بسا والور) بنمایش میگذارند جالبتر است و موارد دیگر در این خصوص نیز میزان تأثیر رنگها را از نظر روانی در انسان بما ثابت میکند.

حالا شروع میکنیم به مطالعه روانی رنگ - البته هر رنگی را از دو نظر مورد بحث قرار میدهیم اول از نظر خصوصیات: Characteristics دوم اینکه ببینیم این رنگ از لحاظ سمبولیک معرف چه حالاتی است.

زرد Yellow

خصوصیات: رویهمرفته جزو رنگهای نورانی است اما در بین مردم خیلی کم عمومیت دارد مخصوصاً رنگ تیره و سایه دار آن.

سمبول، (صفات مطبوع): رنگ زرد روشن رنگی است روح دار و کنایه‌ی است از خورشید، خوشحالی و رنگیست نشاط انگیز. در چین و تمدن مسیحی غرب رنگ زرد سمبول تقدس است - تا جائیکه رنگ آمیزی کلیساها را اغلب با رنگ زرد انجام میدهند و در تابلوهاییکه جنبه مذهبی دارد بکرات دیده‌ایم که در اطراف سر پرسونازهای تابلو، هاله‌ی از رنگ زرد بعنوان نور بکار برده‌اند. و اگر بخواهند یکی از این تابلوها را بنمایش بگذارند این تابلو را در «فن زرد» قرار میدهند.

رنگ زرد در سنوات بین ۱۹۰۰-۱۸۹۰ در بین مردم و بخصوص نقاشان محبوبیت بسزایی پیدا کرده بود و حتی نویسندگانی مثل اسکار وایلد این رنگ را می‌پسندیدند مردم پارچه‌های زرد بکار میبردند و حتی جلد کتابها نیز اغلب برنگ زرد چاپ میشد و در همین زمان **Henri De Toulouse Lautrec** در پوسترهایش رنگ زرد را زیاد استعمال می‌کرد.

(صفات نامطبوع): رنگ زرد تیره و زرد خنثی و زردی که مایل به سبز است اینها رنگهایسی هستند که زیاد در بین مردم تعمیم ندارند و مردم آنها را دوست ندارند. این رنگها معمولاً نشان دهنده مرض و ناخوشی، فانجیب بودن، بی‌کمالی، جبن، حسادت، گول، فریب، خیانت و بیوفایی است.

روی همین اصل است که پرچم قرنطینه‌ها را برنگ زرد انتخاب میکنند و بعضی وقتها بیمارستانها را با رنگ زرد مشخص می‌سازند. در قرن دهم در فرانسه در خانه جنایتکاران را با رنگ زرد رنگ‌آمیزی میکردند. بعضی از اسم گذاریها مثل (رنگ زرد) (خط زرد یا چوب زرد) حمل بر عقیده‌ی از خیانت و جنایت است.

معهدا این رنگها گرچه بخودی خود نامطبوع هستند اما وقتی که با رنگهای دیگر مربوط شوند ممکن است زیبا و قانع کننده باشند.

قرمز Red

خصوصیات: در بین تمام رنگها قرمز دارای قویترین کروما (Chroma) ، (قدرت رنگ کنندگی) است و دارای شدیدترین قدرت جلب است - قرمز رنگیست مثبت، متجاوز، تهییج کننده. این رنگ مخصوصاً در بین زنها خیلی عمومیت دارد. قرمز اولین رنگیست که در زمانهای اولیه و قدیمی از آن نامبرده اند و همچنین این رنگ در هنرهای قدیم مانند کلاسیک زیاد بکار برده میشده و دلایل زیادی در این باره آورده اند که مهم ترین آنها اینست که میگویند بیشتر نقاشیها، دکوراسیونها، سردرها، مجسمه های رنگ دار، همه اینها دارای فن (زمینه Back-ground) آبی و سبز بوده اند و تنها رنگی که با این دو رنگ کنتراست دارد رنگ قرمز است، و به همین دلیل نیز رنگ قرمز در تابلو های قدیمی زیاد بکار برده میشده است: دیگر اینکه چون نقاشانی که در خارج از استودیو به نقاشی مشغول بوده اند از آنجاییکه در حله اول بر خوردشان رنگ آبی آسمان و سبز زمین بیشتر از سایر رنگها به چشم می خورده برای اینکه تابلو هاییکه میکشیدند از یکنواختی خارج گردد سایر المان های (عناصر - Klements) جلوی تابلو را سعی میکردند با رنگ قرمز نقاشی کنند.

همچنین در دکوراسیونهای خارجی امروزی نیز می بینیم که رنگ قرمز و زرد خیلی تعمیم دارند. مثلاً صندلیها و سایر لوازم پلاژها را قرمز یا زرد انتخاب میکنند صندلی های باغها و پوسترهاییکه در باغها و نقاط دیگر بکار میبرند نیز برنگ قرمز یا زرد است - قرمز و زرد هر دو از رنگهای کلاسیک هستند و رنگهایی هستند که از ماده درست میشوند. یکی از خصوصیات رنگ قرمز، خصوصیت جنسی یا (Sekual) آنست و رنگیست که برای نمایش دادن خوی حیوانی و شهوانی بکار میرود، زرد و قرمز خیلی عمومیت دارد مخصوصاً در میان بچه ها، جمعیتها، زنها و وحشی ها.

سمبول: قرمز بطور کلی در انسان ایجاد شهوت و آشفته گی میکند این رنگ با خشم، غضب، کشمکش، خطر، شهامت، جرأت، مردی و شهوت رابطه بخصوصی دارد، در چین این رنگ حاکی از عروسی، شکوه و تشریفات است. در مذاهب قدیمه، رنگ قرمز سمبولی از مردن و شهید شدن براه دین و ایمان بوده است. پرچم جنگهای رم برنگ قرمز بوده و ماجراجویان و تروریستها برای آرم و علامت خود از رنگ قرمز استفاده میکردند. (Red light district) (فاحشه خانه ها) Scarlet Women (روسپی) و سایر اینها کنایه یی است از سمبول جنسی Sexy این رنگ - قرمز روشن نیز تحریک کننده و معمولاً مطبوع است و وقتی که این رنگ را در سطح بزرگ بکار ببریم برای ما خسته کننده میشود و میل داریم مکملش را که رنگ آبی است در جلوی چشم خود ببینیم.

ارغوانی Purple

خصوصیات: باشکوه، پرمایه، ثروتمند، با دبدبه و مؤثر سمبول: این رنگ ترکیبی است از قرمز و آبی و دارای خواص و تأثیرات همین دو رنگ است، از رنگ قرمز، شهوت، جرئت، مردانگی و از آبی روحداری و نجابت و شرافت را بارث برده البته این رنگ در قدیم یک رنگ سلطنتی بوده و مورد علاقه پادشاهان آن دوران بوده است.

بنفش Violet

خصوصیات: سرد، منفی، کناره گیر، منزوی و بیطرف، شبیه رنگ آبی ولی خیلی مطیع و تسخیر کننده با قدرت و با شکوه و جلال. این رنگ دارای خصوصیات مالیخولیایی است و نیز کنایه‌ی است از حزن، غم، اندوه، تسلیم و رنگیست معرف کشیهای عزب و تنها.

آبی Blue

خصوصیات: آبی رنگیست، صاف، روشن، آرام، ساکت و تسلیم شونده. گوته Goethe بر رنگ آبی میگوید (مسحور کننده عدم و فنا) و این کنایه‌ی بیست از روحدار بودن رنگ آبی، آبی رنگیست امیدوار کننده. علاوه بر این رنگیست پرسپکتیوی. روی ما فشار نمی‌آورد بلکه ما را بجای دور میکشد. آبی و سبز از رنگهای آتسفری (فضایی) هستند وقتی به این دو رنگ نگاه میکنیم حالتی از فضا و بی‌انتهایی در ما بیدار میشود. سمبول: در کلیساها آبی نشانه‌ی ازدوستی و صداقت است و نیز سمبول روشنی و آرامی و کنایه‌ی از اشرافیت و وفاداری است.

سبز Green

خصوصیات: رنگیست تقریباً با خصوصیات آبی، رنگیست خنثی و زود رنج و همیشه مایل است که قبل از فعالیت تسلیم شود و باین دلیل بنظر میرسد که رنگ آرامیست. سمبول: در مذهب، سبز، سمبول ایمان و عقیده، دین و توکل، فنا ناپذیری، ابدیت و عمق است - این رنگ بیشتر در اعیاد بکار میرود و همچنین سمبول رستاخیز و محشر است. (سبز روشن رنگ غسل تعمید است) در حالت عادی این رنگ معرف ناری و خامی است، شاخه زیتون سمبول صلح است.

سفید White

خصوصیات: این رنگ وقتی که با رنگهای سیاه و خاکستری مقایسه شود رنگیست مثبت، تهییج کننده، نورانی، فضا دار و ظریف و لطیف.

سمبول: این رنگ سمبول خلوص، عفت، پارسائی، عصمت، بیگناهی و حقیقت است و در میان مردم روبان و طناب سفید نشان قهرمانی، سلامت و دستگیری است، در چین سفید رنگ صلح است همچنین رنگیست سمبول غارت کردن و محروم کردن.

در صورتیکه در بین ما (غربی‌ها) این رنگ حکایتی است از مراسم عروسی. سمبول مهمی که این رنگ میتواند داشته باشد همان سمبول صلح و متارکه از جنگ است مانند پرچمهای سفید.

سیاه Black

خصوصیات: رنگیست تسخیر کننده و رام کننده متأثر کننده، افسرده و در عین حال سنگین مجلل، موقر و عمیق.

سمبول: در تمدن غربی سیاه همیشه سمبولی از غم و اندوه و مرگ است، ترس از سیاه در طبیعت بچه‌ها و وحشی‌ها وجود دارد. این رنگ همچنین سمبولیست برای پوشیدگی، اختفا، رازداری و ابهام، ترور و جنایت - دست سیاه (Black Hand) پرچم سیاه، دزدان دریائی، (خط سیاه) «جمعه سیاه»، «شاهزاده تاریکی»، و سایر اینگونه مطالب همگی حاکی از تأثیراتی است که این رنگ بر روی مردم دارد.

رتال جامع علوم انسانی

